

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика)

Автор на дисертационния труд: Бойка Владимирова Софийска

Тема на дисертационния труд: **„Иновативен модел за мениджмънт на предучилищната институция ”**

научен ръководител: проф. д-р Димитър Гюров

Рецензент: доктор Галин Борисов Цоков, професор в Пловдивски университет

1. Общо описание на представените материали

Със заповед на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **“Иновативен модел за мениджмънт на предучилищната институция”** за придобиване на образователната и научна степен **‘доктор’** в област на висше образование 1. Педагогически науки; професионално направление: 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика). Автор на дисертационния труд е Бойка Владимирова Софийска – докторант към катедра „Предучилищна и медийна педагогика“ към ФНПП.

Представеният от докторантката комплект материали на хартиен носител е в съответствие със ЗРАС и Процедурните правила за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на СУ, като включва всички необходими документи.

Дисертационният труд е разработен на 160 машинописни страници. Авторката е използвала 117 литературни източника, от които 97 източници на кирилица. В структурно отношение работата се състои от увод, три глави и заключение. Приложени са 10 броя публикации.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторантката Бойка Владимирова Софийска е родена през 1955 година. Завършва Образователно–квалификационна степен – професионален бакалавър специалност „Предучилищна педагогика“ в ИДНУ „Надежда Крупская“, София през 1975 г. През 2010г. придобива магистърска степен във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“. Докторантката се обучава в магистърска програма „Мениджмънт на образованието в предучилищните заведения“ в ФНПП в периода 2011-2013 година. През 1973 г. г-жа Софийска е назначена като детска учителка в ОДЗ

„Лазур“, Кюстендил. След 1980г. нейният професионален път на предучилищен педагог продължава в ОДЗ 72, р-н „Възраждане“ на Столична община. От 2010 г. г-жа Софийска заема длъжността директор на ДГ 129 „Приказен свят“, район „Триадица“. Тя е участвала в 7 образователни проекта, като експертната ѝ дейност като успешен мениджър на предучилищно заведение е свързана с участие в разисквания на Проектозакон за предучилищното и училищното образование; участие в работна група при изготвяне на Учебна програма за предучилищно възпитание и подготовка; участие в работна група на МОН, със задача да изготви проект на: държавен образователен стандарт за предучилищното образование; държавен образователен стандарт за управление на качеството; държавен образователен стандарт за физическата среда и информационното и библиотечното осигуряване на детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностното развитие към Закона за предучилищното и училищното образование. Докторантката е съавтор в програмна система „АБВ игри“, направление физическа култура.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Избраната от докторантката тема е актуална не само за педагогическата теория, но и за педагогическата практика. Това е така, защото проблемите, разработени в дисертацията, третира един особено актуален и важен за образователния мениджмънт и образователната практика въпрос – ефективността в управлението на образователната организация. Още повече, че изследването на г-жа Софийска е насочено към проучване и създаването на иновативен модел за мениджмънт на предучилищната институция и осигуряване на качеството на образованието в нея, проблем, който е слабо изследван в българската педагогическа литература. В този смисъл разработената от докторантката тема е актуална и има своята научна стойност и в теоретичен и в научно-приложен план.

4. Познаване на проблема

Докторантката познава много добре състоянието на изследвания проблем в науката, оценява критично и творчески литературния материал и прави комплексен анализ на теоретичните постановки.

5. Методика на изследването

Избраната методика на изследване като цяло позволява да се постигне поставената цел и да се получи адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

В структурно отношение дисертационният труд се състои от увод, три глави и заключение. В *УВОДА* авторката споделя мотивите, насочили я към избора на

разработената тема, очертава аргументирано теоретическа и практическа значимост на труда. Тук са формулирани обекта, предмета, целта, основните изследователски въпроси на изследването, хипотезата, които са адекватни на изследвания проблем.

В първа глава **ПОСТАНОВКА НА ПРОБЛЕМА** се разглеждат основните управленски политики по отношение на предучилищното образование. Изяснени са теорията на управление в образователната институция, еволюцията на мениджмънта като наука по управление – школи, модели, стилове на управление, спецификата на управление на предучилищна институция като организация. Анализирани са и един от основните проблеми в управленския мениджмънт - разграничаването на лидерството и мениджмънта в образованието. На тази основа са представени шест основни модела на образователния мениджмънт, като се изесняват положителните страни и ограниченията на всеки един от тях. Във втора точка на главата се проследява и анализира системата на управление на детската градина. Тук мениджмънта на детската градина се определя като процес на целенасочено въздействие върху елементите на системата с оглед поддържането ѝ в динамично равновесно състояние или пък за извеждането ѝ в ново по-съвършено състояние. Изяснена е системата за управление с нейните различни управленски органи и взаимоотношенията и връзките между тях. В дисертационния труд се проследява профила на ръководителя на образователна организация в съвременното предучилищно образование. Подчертано е от докторантката, че мениджърът/директорът в образователната институция е формалният лидер и носи отговорност за качеството на дейностите, педагогическа, финансова, икономическа. Очертани са спецификите на управленските функции: планиране, организиране, мотивиране и контрол в детската градина. Дискутиран е и процесът на вземане на решение относно целите на организацията като основа на образователния мениджмънт. В текста е акцентирано върху значението на стратегическия анализ за развитие на образователната институция. Изведена е като основна характеристика на стратегическото управление - вземането на основни, решаващи и ключови решения, които имат дългосрочен характер на действия и имат решаващо значение за развитието и функционирането на системата детска градина.

Във втора глава **ХИПОТЕЗА, ЗАДАЧИ И МЕТОДИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО** последователно са описани обекта, предмета, целта, хипотезата и задачите на изследването. Тук е представена и концепцията на модела предложен от авторката, изразяваща се в интегриране на ресурсите (мотивиране на човешкия ресурс с основните методи, изграждане на условия и поставяне на изисквания) за постигане на управление на качеството в предучилищната институция на основание PEST-анализ, SWOT-анализ (установяване състоянието на системата, ресурси, процеси, вътрешна нормативна уредба, задължителна

документация, самооценка). Последователно е изяснена и методологията на дисертацията, в която сполучливо се съчетават теоретичния анализ с констативният експеримент, реализиран чрез анкета и самооценка, формиращ експеримент под формата на дидактометричен тест, проектна работа, контролен експеримент включващ рейтинг-скала. Този подход при определяне на методологията на емпиричното изследване е конструиран изключително сполучливо по отношение на основните цели на дисертацията и изследователските проблеми. За уточняване, задълбочаване и разширяване на получената информация в дисертацията като допълнителните методи са използвани: статистическо-математически методи, методът на анализа, синтеза и обобщението, методът на експертните оценки. В тази глава е представена и организацията на изследователска работа, реализирана в три основни етапа. Първият от тях е теоретичното проучване и систематизиране на концепции за модел с изведени индикатори за управление на качеството в предучилищната образователна институция. Втори етап – разработване и апробиране на иновативен модел за мениджмънт на предучилищната институция, проследявайки влиянието му върху качеството на процесите, протичащи в нея. Практически етап на изследването, свързан с апробиране на разработения модел.

Трета глава е озаглавена **АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО**. Анализът на резултатите, направен в следващите точки, е силна страна на дисертацията. Авторката демонстрира умения за количествен и качествен анализ, за разкриване и интерпретиране на причинно-следствени връзки. Представените данни от емпиричното изследване са резултат от проведено проучване чрез методическия инструментариум сред педагогическия екип на ДГ 129 „Приказан свят“. Анализирани са последователно трите основни елемента на експерименталното изследване – констативен сравнителен анализ на резултатите, анализ на резултатите от формирация експеримент по прилагане на иновативния модел на управление на институцията, контролен сравнителен анализ на резултатите от изследването. Текстът се съпътства и с богато онагледяване с таблици, схеми и диаграми, което е също безспорен плюс на дисертацията.

Дисертационният труд завършва със **ЗАКЛЮЧЕНИЕ**. Тук на базата на извършения анализ на резултатите от емпиричното изследване, авторката прави подробни изводи относно ефективността на апробирания иновативен модел за управление на предучилищната институция.

Като цяло дисертацията печели със своите положителни черти, които могат да бъдат обобщени в няколко основни момента:

- Значимост и актуалност на разработения проблем;

- Задълбоченият анализ по отношение на основните модели на образователния мениджмънт;
- Разкриване на спецификата в мениджмънта на предучилищната институция;
- Осъществено на много добро ниво емпирично изследване;
- Разработеният и апробиран иновативния модел за управление на образователната институция, водещ до промяната на компетенциите на педагогическия екип и усъвършенстването на качеството на образование в детската градина
- На основата на много добрия количествен и качествен анализ на резултатите от изследването, авторката формулира значими обобщения, свързани с изследваната проблематика.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Научните приноси на дисертационното изследване могат да се сведат до следното:

• Теоретико-научни приноси

- Анализирани се критично теоретични модели за управление на образователните институции при динамично развиващите се технологии и глобализацията се свят.
- Систематизирана е чрез изследователски методи визията на педагогическия екип за лидерството на мениджъра/директора и значението му в управлението на институцията. Изградена е и система за мониторинг, проследяваща управление на качеството в институцията.

• Научно-приложни приноси

- Разработена е система от индикатори за проследяване функциониране на институцията и запазване динамичното ѝ равновесие, като индикаторите измерват ресурсите, процесите и резултатите.
- Апробиран е иновативен триизмерен модел с индикатори за управление на качеството и е реализиран в институцията алгоритъм за установяването му. Доказва се в експериментално –изследователски план значението на приложния иновативен модел за управление качеството на институцията по посока осигуряване на позитивен климат, повишаване организационната култура и на наличните на педагозите компетентности
- Осъществен е количествен и качествен анализ на факторите за усъвършенстване на институцията, на професионалната компетентност, на личностния интегритет и на мотивираността на педагогическия екип за постигане на модела..

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е приложила 10 броя публикации по темата на дисертацията, монография, статии в научни списания. Броя, характерът и качеството на публикациите напълно съответстват на изискванията на СУ за публична защита на дисертационния труд и

в голяма степен отразяват същността и постигнатите резултати в дисертационното изследване.

9. Автореферат

Съдържанието и качеството на автореферата, отразява точно структурата и основните резултати, постигнати в дисертацията.

10. Критични забележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да се отправят някои бележки и препоръки:

- Наблюдава се повторение в текста на дисертацията – и в увода и в началото на втора глава се представени обекта, предмета, целта, хипотезата и задачите на изследването.
- В първа глава *Постановка на проблема* липсва отделна част, свързана с теоретичен анализ на управление на качеството в образованието и образователната организация.
- Въпрос: Кои фактори затрудняват прилагането на иновативния модел за управление на предучилищната институция?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния правилник на Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Бойка Софийска **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Бойка Владимирова Софийска в област на висше образование: 1. Педагогически науки; професионално направление: 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика).

03.06 2017 г.

Рецензент:

(проф. д-р Галин Цоков)